

Ve světě převazují dobří lidé

Novinářka a spisovatelka Martina Leierová má zkušenost s životem na třech kontinentech. S manželem, který pracuje v diplomatických službách, pobývala ve Spojených státech amerických, čtyři roky žila v Tokiu a poslední dva roky je jejím domovem Řím. Její první knihu, nazvanou Dům s vypůjčeným výhledem, inspirovalo Japonsko, tu druhou charakterizuje jediný dům, v němž se prolínají osudy mnoha postav. Jmenuje se Tohle město, tahle řeka.

TEXT KLÁRA KUBÍČKOVÁ

Martina LEIEROVÁ

Obě vaše knihy spojuje intenzivní popis místa, kde se odehrávají, barvitě kulisy příběhu. Jak vnímáte nová místa, na která přijíždíte?

Hodně intenzivně. To je ostatně jeden z důvodů, proč cestuji. Neznámá místa mě nabízejí energií, ráda přemýšlím o zvycích lidí, kteří tam žijí, vidím ta místa barevně, cítím vůně. Mám za ty roky ověřeno, že první vjemy jsou nejsilnější a obvykle správné. To ostatně platí i o lidech, na první pohled, s prvním vjemem, odhadnete člověka čistě a pravdivě. Dělán si sice o jednotlivých místech poznámky, které mi pak při psaní slouží, ale ráda cvičím i hlavu, takže se snažím si zapamatovat vůně a dojmy bez jejich převádění do slov. Tužku a papír беру do ruky až později, když se zabydlím.

Víte, kde se ve vás vzala touha tolik cestovat?

Myslím, že s touhou po širším světě se člověk rodí. První moje cesta do zahraničí vedla do Frankfurtu nad Mohanem ještě za socialismu, zpívala jsem v dívčím komorním souboru a s tím jsem měla možnost vyjet ven. To bylo úžasné. To město, jakkoli bych si ho dnes už asi jako cíl svých cest nevybrala, vonělo jinak, bylo barevnější, lidé v něm mi připadali úplně jiní než krajané doma. Moje první sólo cesta hned po revoluci směřovala do Španělska. Neměli jsme tehdy skoro žádné peníze, takže jsme mohli každý den buď jíst, nebo spát. Měli jsme měsíční volný lístek na vlak, tak jsme spali hodně právě ve vlacích. Takže jsme jedli – polévka v prášku chutnala jinak, to byla vzácnost.

Žila jste na třech kontinentech, v mnoha zemích, dvě z nich zachycujete intenzivně jako novinářka – Itálii a Japonsko. Těžko si představím větší kontrast než zrovna tyhle dvě země.

To je pravda. V Japonsku musíte být moc opatrná, abyste se nikoho

nedotkla. Nerada zobecňuji, ale lze říct, že Japonci jsou velmi citliví a velmi tolerantní k cizincům. Zároveň se vám může snadno stát, že uděláte i nějakou botu v chování a někoho urazíte. Jsou skromní, tiší, uzavření vůči cizincům, nechtějí se ukázat ve špatném světle. Jako by se báli užívat si života, což je velký kontrast právě ve srovnání s Itálií, kteří si užívají života jako nikdo jiný, někdy mi přijde, že je to jejich hlavní životní náplň. V Římě se i díky tomu cítím skvěle. Obdivuju nejen jeho bohatou kulturu a historii, ale mám to město ráda i kvůli životnímu stylu, který přináší do běžného života, i nedostatky. Člověk má Řím rád dost možná i právě díky jeho nedostatkům.

Jaké jsou nedostatky Říma?

Řada věcí nefunguje, jak by měla. Třeba hromadná doprava je nespolehlivá. A proto tady mají lidé skútr, třeba Vespu, nebo jiná vozítka – macchinety, motorina, často při jízdě telefonují, nebo dokonce kouří, jako by se všechno mohlo, pokud u toho člověk vypadá dobře. Římané mají vysoké nároky na estetiku, nikdo by nešel ven v teplákách, tedy pokud by nebyly od Armaniho. Italové rádi dobře vypadají a rádi se dívají na hezké věci, na sochy nebo hezké lidi, i na hezká zvířata. Našemu psovi říkají neustále Amore! Největší rozdíl oproti Japoncům je jejich vstřícnost. Japonci se jemně klaní, Italové na vás hned při prvním setkání křičí Čau, krásko, co si dáš? Nebo Tak drahá, co to dneska bude, říkej, říkej! **Kromě psa máte i tři děti. Jak se vám cestuje s ohledem na jejich potřeby?**

Nejmladšímu synovi je čtrnáct, prostřední dceři šestnáct a nejstaršímu synovi dvacet. Naštěstí spolu všichni velmi dobře vycházejí a jsme si hodně blízcí, takže děti mají silné zázemí, ať jsme kdekoli. Děti samozřejmě občas nadávají na zemi, ve které zrovna jsme, zpětně to ale vždycky ocení. V Japonsku se nerady učily japonsky, ale nakonec měly radost, že přečtou japonské názvy, že se domluví. Děti chodí v cizině do mezinárodních škol, kde se mluví jen

anglicky, ve škole v Tokiu dokonce měly zakázáno mluvit mezi sebou japonsky. Japonština je velmi složitá, používá čtyři různé abecedy, některé nezvládnete ani za deset let. Jazyk je ale jen jedna složka, Japonsko má úplně jiné zvyky, kuchyni, každodennost. A totéž platí i o Itálii.

Co vidíte jako největší přínos toho, že vaše děti poznávají cizí země?

Myslím, že pro jejich růst je skvělé, že si mohou utvářet vlastní obrázek o cizí kultuře a třeba i o rasismu a jeho nesmyslnosti, jakou důvěru mají v lidi a v širší svět. Nebojí se, vědí, že převážná většina lidí kdekoli na světě, jsou dobří lidé. Kauzy, které vidíte v médiích, vám nabízejí jen jednu stranu mince, někdy mohou dokonce brát chuť do života nebo vytvářet strach spojený s některými kouty země, ale pak se setkáte s lidmi v konkrétní zemi a vaše zkušenost je jiná, než líčí média. Jiná a dobrá. V Tokiu měly děti spolužáky z padesáti zemí světa. A viděly, že se liší povahou, charakterem, ne podle toho, odkud pocházejí. Jejich kamarádi jim zůstali, naštěstí máme mnoho dobrých přátel i v Čechách a navazujeme na ta přátelství, kdykoli se vrátíme domů.

Kde jste nejvíc doma?

Doma jsme v Praze. I když každé dítě se narodilo v zahraničí,

pohled. To je po čase docela únavné, lidé vás registrují i po několika letech v zemi jako cizince. I když Japonci se nás potom neptali odkud jsme, ale jak dlouho už v Japonsku žijeme. To jsem brala jako kompliment.

Jak budete domov v nové zemi, do které přijedete?

Dávám si hodně práce s tím, abych našla dobré bydlení, naše domovy jsou si pak vlastně hodně podobné. Vozíme si všude třeba frotáž od Jana Švankmajera, grafiky od Michala Cihláře, fotky Antonína Kratochvíla, šachy nebo řadu knih. Mám ráda volné prostory, jsem minimalistka, takže se nestěhujeme s velkým přívěsem věcí. Je potřeba mít velký dřevěný stůl, u kterého se scházíme, ten je středem dění. Děti si vozi svoje hudební nástroje a také svoje knihy, každý má rád něco jiného. Jeden má sbírku knih o historii, jiný kolekci mang. Nelpíme na věcech. Každému bych doporučila se občas přestěhovat, zjistíte tím, co skutečně potřebujete. Vozím si oblíbenou Virginii Woolfovou nebo Jana Balabána, ti putují se mnou, možná soška Buddhy, ale kdybych ho zapoměla v Praze, nic se nestane.

Jak vstřebáváte místní kuchyni? I tam je asi velký rozdíl mezi Českem, Japonskem nebo Itálií.

Vaříme převážně místní jídla z místních surovin. To je zajíma-

Japonci se jemně klaní, Italové na vás hned při prvním setkání křičí Čau, krásko, co si dáš?

vědí, že kořeny mají v Čechách a do Čech je to táhne. Já se cítím dobře kdekoli, ráda splynu s davem. V Indii si po pár týdnech mysleli, že jsem Indka, ve Vídni že jsem z Rakouska, v Americe mne brali jako Američanku a v Itálii na mě pořád mluví italsky, všichni si myslí, že jsem Italka. Tohle v Japonsku nešlo. Tam jste pořád cizím elementem, už na první

vě, že vždycky máme chuť na tu kuchyni, která je tam, kde zrovna žijeme. V každé kuchyni si časem najdete jídla, která vám vyhovují – v našem případě spíš lehká a hodně zeleniny. V Itálii jsem se třeba naučila poznávat kvalitu olejů a jen tak s nějakým se nespokojím. A občas se dětem zastěsne po ovocných knedlicích, svíčkové nebo buchtíčkách s krémem.

ál o čtení

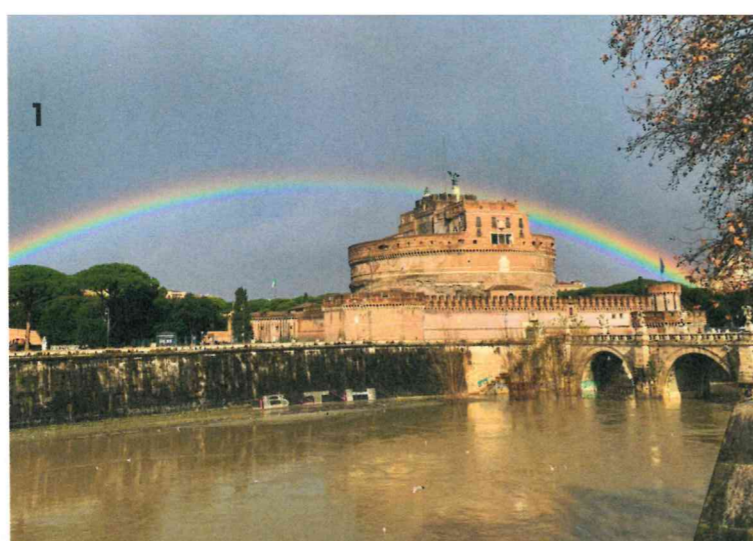
e naučili používat aponské suroviny?

žitější a občas jsme u bojovali. Naučíte : vařit skvělou rýží, i na sushi, připravit ké řasy nebo jasně zele jak uvařit zeleninu, v životě neviděli a ani jí jméno? Jak dlouho ový kořen, bambusové reznámé houby nebo ay? Dostávala ou týdně od far- řící zeleniny připadala jako Holmes, když jsem rávně použít. em informace všu- cích, na internetu, od místních. Teď ěnu učíme vařit uchyni. Ta se liší onů, v Římě se užívají ovčí sýry, nebo čerstvé ar- eré také není úpl- : připravit. Vaření y ale užili až moc, m lockdownu člověk ědů i večerí, protože i neustále doma a do- lužba je zavřená.

lopisovala knihu nosti v lockdownu dětmi? dlá pracovat v tichu nemám moc vysoké aždě dítě si našlo svůj probíhala on-line vý- řali jsme to dobře, ale k všechno otevřelo, vděčná za ten klid který znovu nastal.

v Itálii byla náročná om, že v Evropě šlo mi, kde se virus v tak e rozšířil, i když se to severních regionů. věděl, co může nastat, bude vyvíjet. Všichni ůzou sledovali, co Lombardii, nejenom u, ale stejně tak my dyž se Itálie uzavřela, ně strašně málo naka- raj, ve kterém leží Řím, ět milionů obyvatel, startoval tvrdý loc- ylo tady sto nakažených, kách intenzivní péče enáct lidí. Přesto byla ze n celá země v karanté- byla mnohem tvrdší než ltalové rádi obcházejí

různá pravidla a nařízení, takže v ulicích se vyrojili karabiniéri se zbraněmi, a skutečně natvrdo hlídali. Báli jsme se, to, co se dělo v Lombardii, vyděsilo celou zemi. To bylo tíživé, čekalo se, že Lombardie nastane všude. Nabídlí nám evakuaci, jako rodi- na diplomata jsme mohli odjet, do noci jsme o tom diskutovali, ale nakonec jsme se rozhodli zůstat.

K oblíbeným místům v Římě patří Andělský hrad (1) nebo Pomerančová zahrada (2). Zážitkem bylo procházet prázdnými ulicemi Říma nebo Benátek (3). V Japonsku se člověk setkává stále s něčím novým, ať je v buddhistickém chrámu, (4) nebo na výstavě v galerii Mori Art (5). Čtyři roky v Tokiu prožila rodina s výhledem na město (6).

FOTO ARCHIV MARTINY LEIEROVÉ

Čím jsem starší, tím jasněji vidím, že happy endem to obvykle nekončí. Že možných konců je mnoho.

jsou osudy lidí, kteří se někdy kolem mě mihli, ty se mi spojily do jednoho příběhu. Vzájemně se ovlivňují, ale často nezáměrně, aniž by to tušili. Jsou to lidé, kteří žijí na jednom místě, nikdy se nestěhují. Zatímco já jsem se během psaní stěhovala několi- krát.

Našel se ten řidič?

Našel. Byl v nemocnici a pak bo- hužel zemřel. Dalším významným osudem v knize je příběh mého kamaráda, který byl topičem. Když jsem byla mladší, končily příběhy kolem mě tím známým Vzali se a čekají dítě. Teď jsou pří- běhy kolem mne mnohem delší a zajímavější. Čím jsem starší, tím jasněji vidím, že happy endem to obvykle nekončí. Že za tím Vzali se je ještě pokračování, že mož- ných konců je mnoho. Že happy endy se často mohou zvrtnout v noční můru. Takže moje druhá kniha je mnohem víc rozkročená v čase, od komunistické minulosti až po současná témata. Těmi ko- řeny v minulosti chci ukázat i to, že padouchem se člověk nerodí, ale stává, i když leccos můžete i zdědit. Můžete to zděděné samo- zřejmě odmítnout, ale někdy to jde těžko.

Narážíte na motiv sexuálního násilí, který je v knize přítomný a který je víc než současný?

Ano, to je strašně těžké téma. A pokud se na něj používá jeden jediný metr, je to velká chyba. Každá kauza je jiná. MeToo nasekalo spoustu špatností, ale

Co jí říkáte?

Snažím se jí vést k tomu, aby byla schopná se ohradit sama, aby věděla, že má moc říct Ne a nenechat si nic líbit. Štve mě ale to, že ne každá žena se umí a může ohradit v tu chvíli.

A co říkáte svým synům?

To je tak samozřejmé, že to s nimi nemusím explicitně ře- šit. Synové vidí, jak se chováme my, a to je směrodatné. Děti se učí příkladem. Mám pocit, že je důležité dát dětem perspektivu jakési vyšší pravdy, pocitu spravedlnosti, který patří ke každodennímu jednání. Takže to synové i naše dce- ra vidí. Myslím, že jsme jim s mým mužem předali to, že mají žít tak, aby se za sebe ne- museli stydět.

Jak se z novinářky stává spisovatelka?

To je velký skok. Když píšete do novin, stačí vám dva tisíce slov. Kniha jich má sedmdesát tisíc, znaků třeba tři čtvrtě milionu. Začala jsem psát beletrii, protože jsem cítila, jak mi přestávají stačit fakta. Nechtěla jsem zachycovat svět skrz tvrdá data, chtěla jsem být víc subjektivní. Psala jsem pro Respekt Dopisy z Japonska, kde jsem měla větší prostor se projevit i osobně. To byl první úrok. Jako novinářka jsem viděla Japonsko v jeho kráse a v jeho kontrastech. Jednou se mi stalo, že jsme s rodinou šli po poutních místech a já jsem šla napřed na parkoviště, ale zapo-

MARTINA LEIEROVÁ (53)

- Novinářka a spisovatelka. Žila střídavě v Praze, v New Yorku, ve Vídni, v Tokiu a nyní pobývá s rodinou v Římě.
- Z ciziny přispívá do českých novin a časopisů, například do rubriky Dopisy Z... v Respektu.
- Vydala román Dům s vypůjčeným výhledem, nově jí vyšel román Tohle město, tahle řeka.
- Její muž je Marcel Sauer, mají tři děti.

Cítím velkou pokoru k práci. Když píšu, nemyslím na to, jestli to bude dobré pro někoho jiného, zkouším psát prostě nejlíp, jak umím. Druhá kniha mě hrozně bavila a šla celkem snadno, i když tam jsem stála před otázkou, jak propojit tolik příběhů. Po dvou letech jsem ji skutečně měla hotovou a byla jsem šťastná, že ji zase vzali. Potom přišlo stěhování, editace, korektury, výroba obálky a loc- kdown, který posunul všechny termíny.

Ve vaší nové knize se proplétají mnohé osudy. Jak to udělat, abyste se v nich jako autorka neztratila?

Mám složitou časovou osu, kte- rou tvořím ex post, předem by mě to svazovalo. Což je asi těžší postup, protože musím znovu pročítat, co už jsem napsala, a registrovat, co se už stalo a co ne, kde jsem s datací, kolik let je v ten který čas postavám, kdo už má dítě a podobně.

Která z vašich postav je vám nejbližší?

Nejvíce mých zkušeností má Klára, vnímáním se nejvíce podo- bám Róze, mám ráda bláznivou paní Cartierovou. Jejich osud se završil správně, v dobu, kdy se završit měl. Když teď kniha vyšla, už žiji s jinými postavami v no- věm příběhu. Před karanténou jsem začala psát postapokalypt- tický román o rodině, která se musí zachránit, která musí najít smíření. S pandemií jsem ne- mohla pokračovat, dělo se toho hodně podobného, co jsem psala v knize. Teď, když už je to snad za námi, se k tomu příběhu zase zkusím vrátit. ●

jednu dobu moje seriálové téma, moc mě bavilo a dost jsem se o tom dozvěděla. Tak vznikl Dům s vypůjčeným výhledem. Jak jste ho pak nabídla do nakladatelství Host? Nebyla jsem žádná spisovatelka, hledala jsem si na internetu, co mám dělat, když mám hotový ru- kopis. Aha, takže napsat průvod- ní dopis, poslat do nakladatelství a připravit se na odmítnutí. Dokonce jsem si chystala desky na odmítavé dopisy z naklada- telství. Jako první nakladatelství jsem si vybrala Host, protože jsem chtěla, aby kniha vyšla u něj, ale počítala jsem s tím, že až mě odmítnou, budu ruko- pis posílat postupně do dalších nakladatelství. Jenomže oni se ozvali, že to vydají. Kdyby mi tehdy někdo řekl, že berou dva rukopisy z dvou set, vyděsila bych se a asi bych jim ho ani ne- poslala. Ještěže moje googlování nešlo až tak daleko. Hned na křtu mi pak řekli, že by byli rádi, kdy- bych do dvou let napsala další knihu. A to jsem udělala.

Zdá se, že pro vás bylo snad- né napsat první knihu. Jak to šlo s druhou?

zároveň spoustu lidí zastavilo v nehorázném chování, řadě lidí pomohlo. V knize čerpám z vlast- ních zkušeností. Znásilnění se mi naštěstí nestalo, ale veškeré obtě- žování, které se v knize objeví, je moje. Setkala jsem se se spous- tou mužů, od lékařů dorostu až po externisty na univerzitě, kteří využívali svoji převahu. A mám dceru.

mněla jsem si klíče. Tam jedině auto na parkovišti, čekala jsem na ostatní, kolem lesy a tehdy jsem si začala psát v hlavě část knihy o hrdince, která jde těmi lesy mezi kláštery a nechce tam být, jde tu pouť z donucení, proto- že utíká. Proč ale? Začala jsem přemýšlet o příběhu, kde bych uplatnila téma padělání obrazů, což bylo v Lidových novinách